

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Uddybning af pejlemærker for udbud og placering af ep_x

Dette notat præsenterer og uddyber pejlemærkerne og hensynene for placering og udbud af ep_x, som de fremgår af udmøntning af ep_x-aftalen i *1. delaftale om etablering af et nyt uddannelses- og institutionslandskab på ungdoms- og voksenuddannelsesområdet* fra juni 2025 ("1. delaftale om ep_x").

Boks 1. Pejlemærker for placering af ep_x

"Stx og ep_x skal i et fremtidigt uddannelses- og institutionslandskab så vidt muligt have samme brede geografiske tilgængelighed, som stx har i dag, jf. 1. delaftale om ep_x. Udbudsplaceringen af ep_x sker ud fra en samlet vurdering af, hvilke institutioner der bedst kan opfylde fire generelle og sidestillede hensyn.

1. Attraktive ungdomsmiljøer med afsæt i erfaringer fra det gymnasiale område (stx, hhx, (htx), toårig hf, eux), der kan understøtte faglig fordybelse og stærke fællesskaber med andre unge.

2. Erhvervsrettede undervisningsmiljøer, herunder erfaring med praksisrelateret undervisning med sammenhæng mellem teori og praksis samt virksomhedsinddragelse og kontakt til erhvervslivet.

3. Professionsrettede undervisningsmiljøer, herunder erfaring med professionsrettet undervisning på gymnasialt fagniveau C-A med afsæt i en kombination af teori og praksis.

4. Relevante bygningsfaciliteter, såsom almene undervisningslokaler, værksteder, faglokale, simulationslokaler m.v."

1. delaftale om ep_x

Boks 2. Øvrige hensyn vedrørende placering af epx

Geografisk dækning uden for de større byer

”Uden for de større byer vil der endvidere blive taget hensyn til at understøtte geografisk udbud af gymnasieuddannelser og erhvervsuddannelser, jf. 1. delaftale om epx.”

Balanceret elevsammensætning og geografisk spredning i de større byer

”I større byer vil der i udbudsplaceringen af epx desuden blive taget hensyn til en balanceret elevsammensætning samt geografisk spredning af udbuddene inden for byområdet.”

Udbud af flere faglinjer og af tredje år af epx

”Institutioner og afdelinger med epx-udbud skal som udgangspunkt tilbyde flere forskellige faglinjer for at understøtte elevernes valgfrihed og mulighed for at ændre retning undervejs. Særlige hensyn kan dog tilsige udbud af én eller få faglinjer, herunder et begrænset elevgrundlag eller særlige faglige karakteristika på udbudsstedet.

Alle institutioner og afdelinger med epx-udbud skal ligeledes som det klare udgangspunkt udbyde det tredje år af epx (overbygning). Et begrænset elevgrundlag kan dog også her forhindre et fagligt og økonomisk bæredygtigt udbud af det tredje år. Der skal tages hensyn til at opnå en god geografisk tilgængelighed af tredje år i alle dele af landet.”

1. delaftale om epx

Uddybning af pejlemærkerne

Et grundlæggende afsæt for udbudsplaceringen af epx er, at uddannelsen som udgangspunkt skal placeres i alle de 87 byområder, hvor der i dag findes ungdomsuddannelser, jf. *figur 1*, da dette vil sikre en bred geografisk dækning og give unge over hele landet adgang til epx i deres nærområde.

I mindre byområder med elevgrundlag til én institution med udbud af gymnasiale uddannelser, jf. *Uddybning af pejlemærker for omlægning af institutionslandskabet*, vil epx som udgangspunkt blive placeret på denne institution. I mellemstore og større byområder med flere institutioner med udbud af gymnasiale uddannelser vil der ved placering af epx blive lagt vægt på nedenstående fire pejlemærker. Det bemærkes, at der altid vil være tale om en samlet og konkret vurdering af, hvilke institutioner der samlet set bedst lever op til de beskrevne pejlemærker.

levende og mangfoldigt fællesskab, der styrker både faglig udvikling og trivsel. I den forbindelse skal de unge have mulighed for at indgå i både det store fællesskab og i de nære relationer, der kan findes og dyrkes både i de afgrænsede faglige interessefællesskaber og gennem institutionens traditioner og fælles arrangementer. Ungdomsmiljøet skal både have sit udgangspunkt i et fagligt og socialt fællesskab på epx-uddannelsen.

Hensynet tilsiger, at udbud af epx placeres på institutioner med god erfaring med udbud af treårige gymnasiale uddannelser i ungdomsmiljøer og eventuelt med udbud af andre ungdomsuddannelser, som ligeledes gennemføres i et ungdomsmiljø.

Ad 2. Erhvervsrettede undervisningsmiljøer

Det er vigtigt, at epx forankres i et uddannelsesmiljø, hvor undervisere i erhvervsrelaterede fag har praktisk erhvervs erfaring med blik for hverdagen i konkrete erhverv, og hvor det er muligt at anvende praksisnære cases og projektforsøb eventuelt udviklet i samarbejde med virksomheder og andre aktører. Undervisningsmiljøet for epx skal således i bred forstand kunne pege ud mod relevante lokale, nationale eller internationale problemstillinger og cases. Der vil være læringsmiljøer, som afspejler moderne erhvervspraksis, fx gennem tilgængelige værksteder og teknologi, som understøtter elevernes udvikling af erhvervsrettede kompetencer.

Hensynet tilsiger, at udbud af epx placeres på institutioner og afdelinger med kompetencer i og erfaring med erhvervsrettet didaktik, undervisning og udprøvning, kobling mellem teori og praksis, virksomhedsinddragelse og gode kontakter til erhvervslivet. Dette vil ofte være tilfældet på institutioner og afdelinger, som i dag har udbud af erhvervsrettede uddannelser såsom eud, eux, hhx eller htx. På institutioner med udbud af eud vil der desuden være gode forudsætninger for at give undervisning, som retter sig mod grundlæggende erhvervsrettede uddannelser.

Ad 3. Professionsrettede undervisningsmiljøer

På epx vil unge få yderligere en vej til studiekompetence, som først og fremmest giver adgang til erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne. Det er i den forbindelse centralt, at der tilbydes professionsrettede undervisningsmiljøer, der kan sikre kobling mellem teoretisk viden og faglig kunnen.

Hensynet tilsiger, at udbud af epx placeres på institutioner og afdelinger med kompetencer i og erfaring med studiekompetencegivende undervisning rettet mod, erhvervsakademiuddannelser, professionsbacheloruddannelser mv.

Ad 4. Relevante bygningsfaciliteter

På epx vil undervisningen bestå af en kombination af både praktiske og teoretiske elementer. Dette stiller krav til de fysiske rammer og faciliteter på institutionerne, herunder adgangen til værksteder og relevant udstyr. Der skal således være relevante og tidssvarende bygningsfaciliteter, der sikrer fleksible undervisningslokaler til forskellige typer af undervisning, herunder bl.a. almindelige klasselokaler samt specifikke faglokaler og værksteder.

Det kan i visse tilfælde være hensigtsmæssigt at finde lokale løsninger, hvor der på tværs af geografisk nærtliggende institutioner samarbejdes om bedst muligt at udnytte bygningsfaciliteter, herunder værksteder, simulationslokaler mv. En byskole kan fx leje værkstedsfaciliteter fra en anden institution, fx en SOSU-skole, i samme byområde. Kravene til bygningsfaciliteter afhænger af de konkrete faglinjer på det enkelte epx-udbud.

Uddybning af de øvrige hensyn

Ad geografisk dækning uden for de større byer

Erfaringer viser, at gymnasiale udbud i større byområder ofte gør det svært for omkringliggende mindre byområder med tilsvarende gymnasiale udbud at fastholde deres lokale elevgrundlag. Derfor skal antallet af epx-udbud i de større byområder fastlægges under hensyn til, at det vil være muligt for nærtliggende, mindre byområder at fastholde en væsentlig del af det lokale elevgrundlag til epx. I praksis betyder det, at der skal placeres relativt færre epx-udbud i de større byområder, hvis det vurderes at kunne understøtte elevgrundlaget til epx i omkringliggende byområder.

Ad elevsammensætning og geografisk spredning i de større byer

Der skal ved udbudsplaceringen af epx i de større byområder tages hensyn en balanceret elevsammensætning på institutionerne. Samtidig skal der i større byområder tages hensyn til den geografiske spredning af epx-udbuddene. Til dette formål vil Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kunne udarbejde en underopdeling af skøn for aktivitetsdata i bydele inden for de større byområder.

Ad udbud af flere faglinjer og af tredje år af epx

Hensynet til flere faglinjer samt udbud af det tredje år af epx tilsiger, at der inden for det enkelte mellemstore eller større byområde som udgangspunkt sigtes efter at etablere få, men store udbud af epx.

I mellemstore og større byområder med en større elevvolumen til epx anbefales det at sigte efter, at et udbud af epx har en forventet størrelse, så alle fire faglinjer kan udbydes.

Der kan være særlige tilfælde, hvor eventuelle særlige faglige karakteristika på en institution, fx på visse landbrugsskoler, kan tale for et mere afgrænset udbud af faglinjer.

For mellemstore og større byområder kan der opstilles følgende intervaller, som bygger på beregningstekniske antagelser, til anvendelse ved overvejelser om antal epx-udbud inden for det enkelte byområde:

- Færre end 500 årselever til epx 2035: 1 epx-udbud
- 500-750 årselever til epx 2035: Op til 2 epx-udbud
- 750-1.000 årselever til epx 2035: Op til 3 epx-udbud

Særligt for de større byområder skønnes det muligt at etablere udbud af epx med store ugemiljøer på alle fire faglinjer. Det skønnes, at dette er muligt både på de to første år og på det tredje år af epx (overbygning). Det anbefales, at der ved drøftelser om antallet af epx-udbud i de enkelte byområder tages udgangspunkt i det offentliggjorte talmateriale fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Ad øvrige udbud

Det er forventningen, at der også fremadrettet vil være mulighed for at kombinere en gymnasial ungdomsuddannelsen (epx) med en grundlæggende søfartsuddannelse. De nærmere rammer herfor er ikke fastlagt endnu.